

Province of the
EASTERN CAPE
EDUCATION

**NASIONALE
SENIOR SERTIFIKAAT**

GRAAD 12

SEPTEMBER 2015

EKONOMIE V2

PUNTE: 150

TYD: 2 ure

Hierdie vraestel bestaan uit 13 bladsye.

INSTRUKSIES EN INLIGTING

1. Beantwoord VIER vrae as volg:
AFDELING A: VERPLIGTEND
AFDELING B: Beantwoord enige TWEE van die drie vrae
AFDELING C: Beantwoord EEN van die twee vrae
2. Beantwoord slegs die vereiste aantal vrae. Oortollige antwoorde sal NIE nagesien word nie.
3. Beantwoord vrae in vol sinne en die uitleg, inhoud en konteks van jou antwoorde moet voldoen aan die kognitiewe vereistes van die vrae.
4. Nommer die vrae korrek volgens die nommering stelsel wat in die vraestel gebruik word.
5. Skryf die vraagnommer bo-aan elke antwoord neer.
6. Lees AL die vrae sorgvuldig deur.
7. Begin ELKE vraag op 'n NUWE bladsy.
8. Laat 2–3 reëls tussen onderafdelings van vrae.
9. Gebruik slegs swart of blou ink.
10. Jy mag 'n nieprogrammeerbare sakrekenaar gebruik.
11. Skryf netjies en leesbaar.

AFDELING A (VERPLIGTEND)**VRAAG 1****30 PUNTE – 20 MINUTE**

1.1 Verskeie opsies word as moontlike antwoorde vir die volgende vrae gegee. Kies die mees korrekte antwoord en skryf slegs die letter (A–C) langs die vraagnommer (1.1.1–1.1.8) in die ANTWOORDEBOEK neer.

1.1.1 'n Individuele onderneming sal altyd produseer waar ...

- A MI = GI.
- B MI = GK.
- C MK = MI.

1.1.2 Die volgende is 'n voorbeeld van 'n oligopolie.

- A Johannesburg Sekuriteitebeurs
- B Suid-Afrikaanse Brouerye
- C Suid-Afrikaanse Lugdiens

1.1.3 'n Monopolisties mededingende besigheid produseer ... produkte.

- A homogene en gedifferensieerde
- B gedifferensieerde
- C homogene

1.1.4 Die PPI bestaan uit 'n mandjie ... goedere.

- A plattelandse, stedelike en agri-plattelandse
- B primêre, sekondêre en tersiêre
- C plaaslike, uitgevoerde en ingevoerde

1.1.5 Watter EEN van die volgende instellings is verantwoordelik vir ekonomiese groei deur toerisme?

- A Nywerheidsontwikkelingskorporasie
- B SA Raad vir Toerisme besigheid
- C Departement van Handel en Nywerheid

1.1.6 Die volgende is nie 'n voorbeeld van 'n negatiewe eksternaliteit nie.

- A Skoon lug
- B Giftige water
- C Departement van Handel en Nywerheid

1.1.7 Om 'n spesie in sy natuurlike vorm te bewaar, word na verwys as ...

- A bewaring.
- B preservering.
- C degradering.

1.1.8 Die huidige minister aan Suid-Afrika se toerisme toevertrou is, is ...

- A Mnr. Fikile Mbalula.
- B Mev. Angie Motsega.
- C Mnr. Derek Hanekom.

(8 x 2) (16)

1.2 Kies 'n beskrywing uit KOLOM B by 'n begrip in KOLOM A wat pas. Skryf slegs die letter (A–I) langs die vraagnommer (1.2.1–1.2.8) in die ANTWOORDEBOEK neer.

KOLOM A	KOLOM B
1.2.1 Ekonomiese verlies	A Waar kostes presies gelyk is aan inkome
1.2.2 SEB	B 'n Verkoper kan die markprys verander deur die hoeveelheid aangebied te verander
1.2.3 Produsente prys indeks	C Regstellings metode wat gebruik word vir herverdeling van inkome
1.2.4 Markkrag	D Mense van oorsee, wat natuur gebiede soos die Drakensberge besoek
1.2.5 Vraagtrek inflasie	E Wanneer verskillende pryse gehef word vir dieselfde produk vir verskillende groepe
1.2.6 Eko-toerisme	F Die gemiddelde koste van besigheid is meer as die markprys
1.2.7 Gelykbreekpunt	G Wanneer verbruikers meer vra as wat produsente kan aanbied
1.2.8 Prys diskriminasie	H Meet veranderinge in pryse van vervaardigde goedere voordat dit aan verbruikers verkoop word I Die lewenskoste vir huishoudings in 'n spesifieke tydspanne

(8 x 1) (8)

1.3 Gee die korrekte begrip vir elk van die volgende frases.

1.3.1 'n Sistematiese proses om die voordele en kostes van 'n projek te bereken en te vergelyk

1.3.2 Besoedeling van die omgewing deur chemiese en ander gasse

1.3.3 Die periode waartydens ten minste een produksiefaktor vas is

1.3.4 Die pryse van 'n wye reeks goedere en dienste daal aanhoudend oor 'n uitgebreide periode

1.3.5 Die stelsel van plaaslike kennis wat uniek is aan 'n kultuur of gemeenskap

1.3.6 Die positief hellende gedeelte van die marginale koste kurwe in 'n volmaak mededingende onderneming (6 x 1) (6)

TOTAAL AFDELING A: 30

AFDELING B

Beantwoord enige TWEE van die drie vrae uit hierdie afdeling in die ANTWOORDEBOEK.

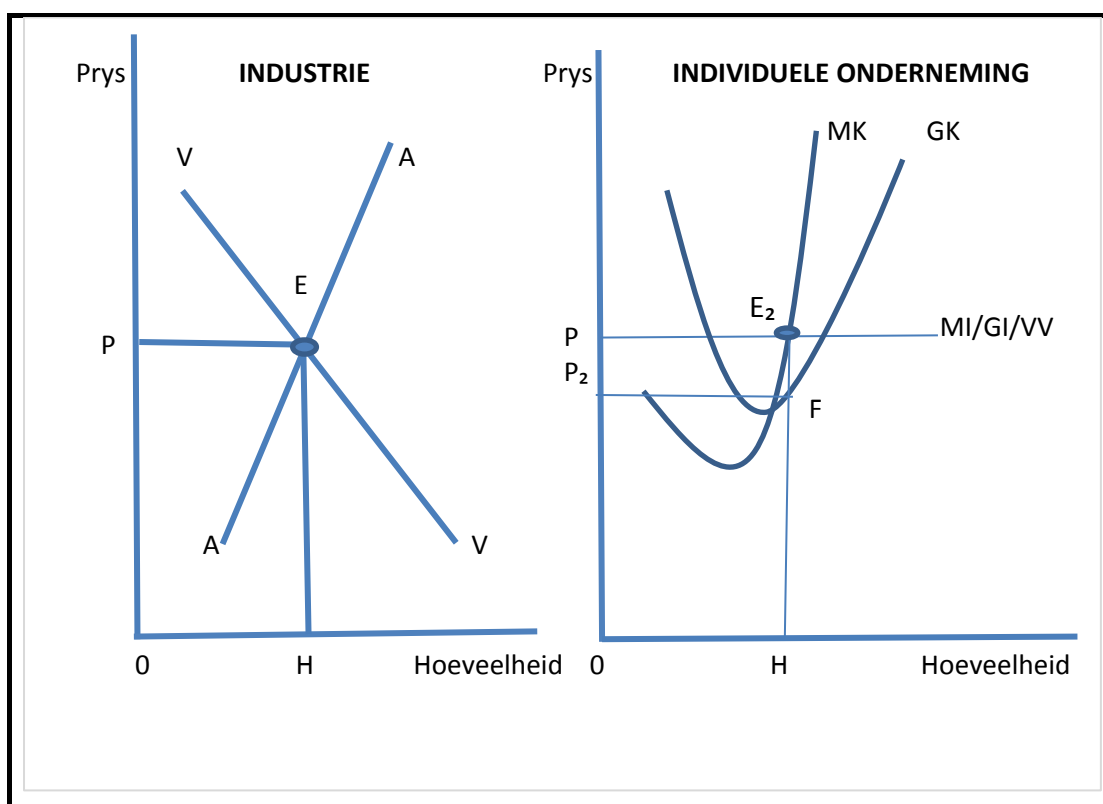
VRAAG 2: MIKRO-EKONOMIE**40 PUNTE – 30 MINUTE**

2.1 Beantwoord die volgende vrae.

2.1.1 Noem TWEE soorte ekonomiese kostes. (2 x 1) (2)

2.1.2 Wat is die doel van patentregte by monopolieë? (1 x 2) (2)

2.2 Bestudeer die onderstaande grafiek en beantwoord die vrae wat volg.

2.2.1 Identifiseer die wins maksimerende punt (byskrif) van die individuele onderneming. (1)

2.2.2 By watter punt of byskrif sal die industrie in ewewig wees? (1)

2.2.3 Verduidelik die begrip *prysnemer*. (2)

2.2.4 Identifiseer of die individu 'n ekonomiese wins of verlies ly en skryf die area van dié wins/verlies neer. (2)

2.2.5 Verduidelik die helling van die vraagkurwe van die individuele onderneming. (4)

[10]

2.3 Bestudeer die onderstaande uittreksel en beantwoord die vrae wat volg.

OLIGOPOLIE – COCA-COLA EN PEPSI

Coca-Cola en Pepsi is in 'n oligopolie mark. Hulle verkoop 'n homogene produk sodat hulle beheer oor die prys kan hê. Hulle sal hulle optrede oorweeg wanneer hulle die prys van hulle produkte wil verander. Gewoonlik sal beide firmas gelyktydig 'n lae-prys strategie gebruik om hul markaandeel te maksimeer. Veral wanneer die somervakansie aanbreek, sal beide firmas gebruik maak van 'keel-afsny prys mededinging', om verkope te verhoog.

[Bron: <http://cokevspepsi.net>]

- 2.3.1 Definieer die begrip *oligopolie*. (2)
- 2.3.2 Watter boodskap word deur bostaande prentjie oorgedra? (2)
- 2.3.3 Wat word bedoel met *keel-afsny prysmededinging* in die uittreksel? (2)
- 2.3.4 Verduidelik kortliks maniere hoe Coca-Cola en Pepsi groter markaandeel kan bekom. (2 x 2) (4)
- 2.4 Verduidelik kortliks die rol wat die Mededingingskommissie en die Mededingingstribunaal speel. (2 x 4) (8)
- 2.5 Verduidelik die helling van die vraagkurwe, in 'n monopolie mark, met behulp van 'n vraagskedule (tabel). (8)

[40]

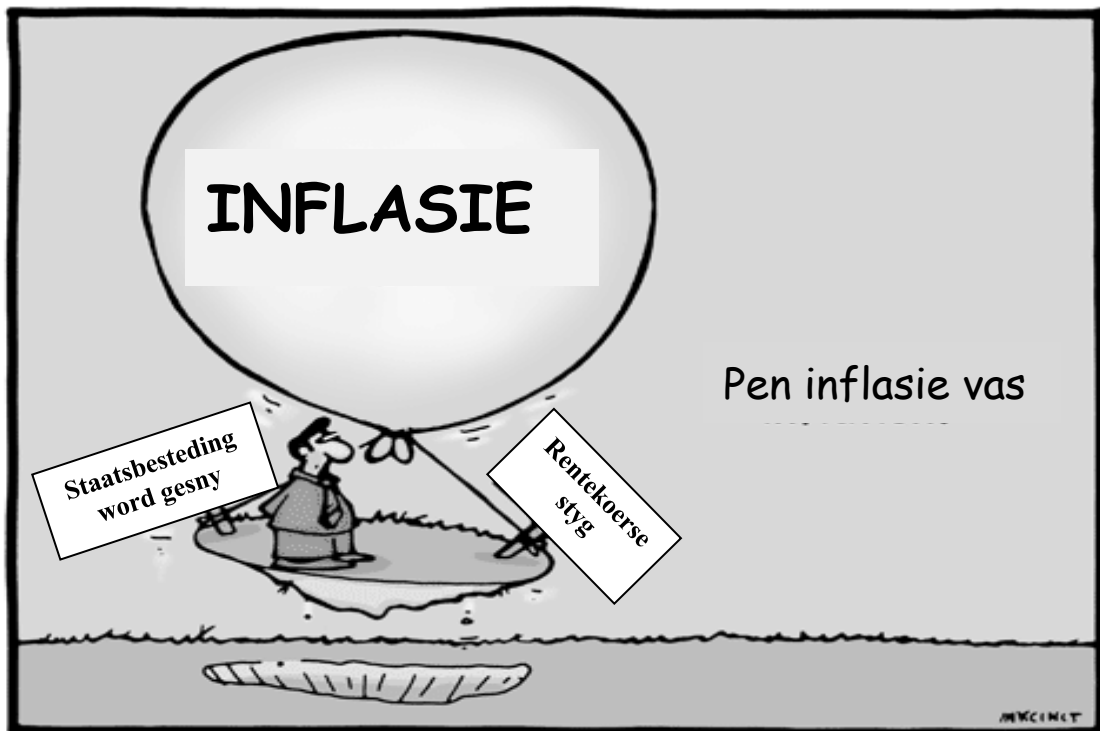
VRAAG 3: KONTEMPORÊRE EKONOMIESE KWESSIES**40 PUNTE – 30 MINUTE**

3.1 Beantwoord die volgende vrae.

3.1.1 Lys enige TWEE redes vir die afname in biodiversiteit. (2)

3.1.2 Hoe kan groenbelasting 'n meer volhoubare omgewing teweegbring?
(1 x 2) (2)

3.2 Bestudeer die onderstaande spotprent en beantwoord die vrae wat volg.

[Bron: www.inkcinct.co.au]

3.2.1 Wat is die inflasiekoers-teken in Suid-Afrika? (2)

3.2.2 Verduidelik die begrip *inflasie*. (2)

3.2.3 Wat beteken 'pen inflasie vas'? (2)

3.2.4 Hoe kan rentekoerse gebruik word om inflasie vas te pen? (4)

3.3 Bestudeer die onderstaande uittreksel en beantwoord die vrae wat volg.

**MOTORBAND-HERWINNING NEEM IN AANVANG OP DIE PAD NA
OMGEWINGS VOLHOUBAARHEID**

'n Vyf-jaar inisiatief om 'n volhoubare industrie te skep vir die herwinning van miljoene motorbande wat jaarliks geskrap word, maak vordering en lok internasionale belangstelling.

Skattings oor die aantal weggegooide bande wat regoor Suid-Afrika rondlê, wissel tussen 60 miljoen en 100 miljoen. Nog so 11 miljoen word jaarliks tot die totaal bygevoeg soos wat voertuig eienaars elke jaar nuwe bande koop. Baie van die ou bande eindig op vullishope, terwyl ander verbrand word vir hitte of net iewers rondlê.

In reaksie op wat die Departement van Omgewingsake as 'n ernstige gesondheidsgevaar beskou, asook die gevaar wat dit vir die omgewing inhou, het hulle twee jaar gelede gelas dat die bande industrie in Suid-Afrika eerste behoort te wees om 'n nywerheidsafval bestuursplan te ontwikkel.

Die plan vertrou op onafhanklike vervoerders soos Redisa om ou bande na streek opgaar depots te vervoer, van waar dit aangestuur word na herwinners. Redisa is 'n nie-winsgewende maatskappy wat befonds word deur heffings in die bande bedryf en hulle doen aan die Departement van Omgewingsake verslag.

Daar word gesê dat materiale wat van die herwinningsproses verkry word, deur verskillende nywerhede gebruik word. Die staal inhoud gaan na die metaal sektor, terwyl die rubber weer gebruik word in die maak van tuinslange, rubberseëls, vloermatte en selfs bitumen vir pad oppervlaktes.

[Aangepas uit *Business Day*, 18 Augustus 2014]

3.3.1 Definieer omgewingsvolhoubaarheid. (2)

3.3.2 Identifiseer, met stellings uit die uittreksel, enige TWEE soorte besoedeling wat deur geskrapte motorbande veroorsaak word. Gee jou antwoord soos volg weer:

Stelling	Soort besoedeling

(4 x 1) (4)

3.3.3 Waarom is herwinning na jou mening so belangrik? (2 x 2) (4)

3.4 Verduidelik die invloed wat inflasie op debiteure en krediteure sal hê. (2 x 4) (8)

3.5 Ondersoek TWEE strategieë van regerings inmenging ten einde omgewingsvolhoubaarheid te verseker. (2 x 4) (8)

[40]

VRAAG 4: MIKRO EKONOMIE EN KONTEMPORÊRE EKONOMIESE KWESSIES
40 PUNTE – 30 MINUTE

4.1 Beantwoord die volgende vrae.

4.1.1 Noem enige TWEE internasionale ooreenkomste oor omgewingsvolhoubaarheid. (2 x 1) (2)

4.1.2 Hoe sal minimum lone ongelykhede in Suid-Afrika verminder? (1 x 2) (2)

4.2 Bestudeer die onderstaande foto en beantwoord die vrae wat volg.

4.2.1 Naby watter stad is Robbeneiland geleë? (1)

4.2.2 Robbeneiland word as 'n ... gebied geklassifiseer. (1)

4.2.3 Hoekom word Robbeneiland as 'n 'ondervinding soos geen ander gekenmerk'?' (4)

4.2.4 Verduidelik enige TWEE maniere hoe toerisme bevorder kan word. (4)

4.3 Bestudeer die onderstaande inligting en beantwoord die vrae wat volg.

... LEEF OP GELEENDE GELD – EN TYD

Suid-Afrika se energie monopolie het aangekondig dat hulle meer wil vra vir elektrisiteit – maar wat hulle regtig doen, is om oorbelaaië belastingbetalers en verbruikers soveel te kry om vir die maatskappy se uitbreidingsplan te betaal. In die proses wil dit voorkom asof hulle 'n omgewing skep waarin elektrisiteit so duur gaan raak dat groot verbruikers van energie nie hier sake wil doen nie.

[Bron: www.dailymaverick.co.za]

- 4.3.1 Identifiseer die maatskappy wat hierbo voorgestel word. (1)
- 4.3.2 Noem EEN van die nuwe kragstasies wat onder konstruksie is. (1)
- 4.3.3 Omskryf enige moontlike gevolge van die toename in elektrisiteit pryse. (2)
- 4.3.4 Verduidelik die '*uniekheid van 'n produk*' as 'n kenmerk van 'n monopolie. (2)
- 4.3.5 Verduidelik hoekom die monopolie nywerheid as ondoeltreffend beskou word. (4)
- 4.4 Verduidelik enige TWEE maniere hoe huishoudings voordeel kan trek uit toerisme. (2 x 4) (8)
- 4.5 Vergelyk 'n volmaakte mark met 'n monopolistiese mark in terme van prys, uitset en wins. (2 x 4) (8)

[40]

TOTAAL AFDELING B: 80

AFDELING C

Beantwoord enige EEN van die twee vrae uit hierdie afdeling in die ANTWOORDEBOEK.

Jou antwoord sal as volg geassesseer word.

STRUKTUUR VAN DIE OPSTEL	PUNTE-TOEKENNING
Inleiding	
<ul style="list-style-type: none"> • 'n Goeie begin sal wees om 'n konsep of sleutelwoord wat in die vraag verskyn te definieer. • Sluit ander sinne in om die onderwerp te ondersteun. • Moet nie in inleiding enige gedeelte van die vraag insluit nie. • Moet nie enige gedeelte van die inleiding in die inhoud herhaal nie. • Vermoeg in die inleiding om aan te dui wat jy in die inhoud gaan bespreek. 	Maks. 2
Inhoud:	
Hoofgedeelte: Bespreek in diepte/In diepte bespreking/ Ondersoek/Bespreek krities/Ontleed/Vergelyk/Evalueer/ Onderskei/Verduidelik/Assesseer/Debatteer	Maks. 26
Addisionele gedeelte: Gee eie opinie/Bespreek krities/ Evalueer/Evalueer krities/Teken 'n grafiek en verduidelik/ Gebruik die gegewe grafiek en verduidelik/Voltooi die gegewe grafiek/Bereken/Lei af/Vergelyk/Verduidelik/ Onderskei/Interpreteer/Debatteer kortliks	Maks. 10
Slot	
<ul style="list-style-type: none"> • Die slot in 'n samevatting van die bespreking van die onderwerp in die inhoud en moet beskou word as 'n hoë vlak respons. • Die slot kan in die vorm van eie opinie, voorbeelde om jou bespreking te ondersteun of kontrasterende siening ten opsigte van wat bespreek was, wees. • Geen aspek van die inleiding of inhoud moet in die slot ingesluit word nie. 	Maks. 2
TOTAAL	40

VRAAG 5: MIKRO EKONOMIE**40 PUNTE – 40 MINUTE**

Wanneer 'n onderneming of industrie binne sy produksie moontlikheid kurwe produseer, dan gebruik hulle nie hul hulpbronne doeltreffend nie.

- Bespreek oorsake/redes vir markmislukkings. (26)
- Gebruik 'n grafiek en verduidelik hoe die regering in die ekonomie inmeng deur maksimum pryse daar te stel. (10)
[40]

VRAAG 6: KONTEMPORÊRE EKONOMIESE KWESSIES**40 PUNTE – 40 MINUTE**

Suid-Afrika is 'n pragtige land met kontrasterende landskappe, wat eie is aan Afrika. Suid-Afrika het 'n belangrike toerisme bestemming geword as gevolg van sy ryk politieke geskiedenis.

- Bespreek die gevolge van toerisme. (26)
- Stel manier voor van hoe toerisme in landelike gebiede bevorder kan word. (10)
[40]

TOTAAL AFDELING C: 40
GROOTTOTAAL: 150